

Miskiv V.A.

Ivano-Frankivsk National Medical University

THE ROLE OF LECTURES IN TEACHING HUMAN ANATOMY FOREIGN STUDENTS IN HIGHER MEDICAL ESTABLISHMENTS

Summary

The subject of «Human Anatomy» is one of the leading and important places of the traditional fundamental theoretical and academic discipline and as a subject is one of the leading places among disciplines in medical schools. Successful mastering program material depends not only on the professional skills of teachers, but the diligence and efficient work students. Certain features of a teaching methodology and human anatomy foreign students. Therefore, this article focuses on the special role of the lecture in the teaching of subjects to students of the faculty of foreign nationals in higher medical institutions. It presents the main characteristics of a lecture in higher education, especially lectures for foreign students have listed the main approaches to create a conscious motivation for the study of anatomy, optimize the learning process and better assimilation of knowledge by students. This enables teachers, lecturers effectively instill an interest in human anatomy and medicine in general.

Keywords: human anatomy lecture, students are foreigners.

УДК 159.316.6

КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ АТРАКЦІЇ ДО ОДНОЛІТКІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Сердюк Н.І.

Бердянський державний педагогічний університет

В статті розкрито компоненти, критерії та рівні сформованості атракції до однолітків у підлітковому віці.

Ключові слова: атракція, компоненти, критерії, рівні сформованості атракції.

Постановка проблеми. Підлітковий вік являє собою важливий проміжок між дитинством та зрілістю, і життєві позиції й пріоритети майбутньої дорослої людини закладаються саме під впливом соціального оточення, насамперед однолітків, у якому перебуває підліток. Весь свій вільний час вони проводять у колі друзів однолітків, хлопці та дівчата прагнуть знайти собі друга, який би завжди підтримував та зберігав їхні таємниці. Окрім цього, треба зазначити, що сучасний підліток відчуває велику потребу в емоційній підтримці однолітків, бо саме ровесник краще від усіх зрозуміє проблеми підлітка, також, основною характерною рисою підліткового віку є потреба в спілкуванні та афіліації. Усі ці потреби знаходять свій прояв у вигляді симпатії, дружби та кохання, які є головними рівнями атракції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною основою для дослідження атракції в підлітковому віці стали праці таких зарубіжних та вітчизняних вчених: Г. Андреевої, Д. Бірна, Л. Божович, І. Булах, Л. Гозмана, А. Грецова, Н. Казаринової, З. Кіреєвої, І. Кона, В. Кротенко, Т. Малихіної, В. Семиченко, П. Якобсона та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Психолого-педагогічна література, присвячена проблемі підліткових стосунків, здебільшого розглядає поведінку підлітка у процесі спілкування з однолітками: як він себе поводить в тій чи іншій групі дітей, кому він віддає перевагу тощо. При цьому залишаються недостатньо вивченими питання мотивації поведінки підлітка у процесі вибору друга, процес виникнення симпатій та дружніх стосунків між підлітками та психологічні прийоми формування міжособистісних стосунків у підлітків.

Отже, на даний момент проблема атракції у підлітковому віці є актуальною і потребує нагаль-

ного психолого-педагогічного дослідження для визначення компонентів, критеріїв та рівнів прояву цього феномена. Для подальшої розробки відповідних програм соціального тренінгу, які допомогли б підліткам впоратися з питаннями побудови міжособистісних стосунків з однолітками, розпізнання емоційних станів, що виникають при спілкуванні з ними, розвитку комунікативних умінь тощо.

Головною метою цієї статті є розкриття компонентів, критеріїв та рівнів сформованості атракції до однолітків у підлітковому віці

Виклад основного матеріалу. Атракція відіграє важливу роль у підлітковому віці. Саме в цьому віці підлітки вперше починають відчувати нові для них емоційні переживання, спричинені симпатією, що відчувають один до одного. З часом ця симпатія переходить до більш теплих почуттів та емоцій, а саме до виникнення дружби та першого романтичного кохання, які є дуже важливими для підліткового віку. Адже саме у дружбі, а потім у коханні підлітки знаходять емоційну підтримку, відчуття захищеності, а найголовніше – вони розкривають своє «Я», свій внутрішній світ. Також слід зазначити, що симпатію підлітки відчувають до тих однолітків, які мають риси характеру, що відповідають їхньому уявленню про справжнього друга. Підлітки намагаються знайти свого найкращого друга, щоб ділитися з ним найпотаємнішим, і ця потреба є однією з найважливіших потреб юної особистості, але разом з тим вони полюбляють самотність, прагнуть бути незалежними та неприступними. Ось чому підлітковий вік є одним із найважливіших та водночас найтяжчих періодів життя, саме в цьому віці поєднуються, на перший погляд, несподівані риси характеру й типи поведінки.

У свій час Л. Виготський підкреслював, що атракція є рушійною силою та своєрідним ключем

до розуміння розвитку психіки підлітків [1]. Саме в цьому віці підлітки стають особливо вразливими, чутливими, хоча і намагаються це всіляко приховати. Разом із прагненням до незалежності і свободи підліток зіштовхується з невідомістю і незнанням. Також у цьому віці приходить перше, хвилююче, почуття симпатії, дружби та романтичного кохання, яке обумовлюється появою потреби в емоційному зв'язку.

Проаналізувавши думки різних вчених щодо особливостей прояву атракції до однолітків у підлітковому віці, ми зробили спробу сформулювати власне її визначення. На нашу думку, *атракція до однолітків у підлітковому віці* – це особистісне утворення, яке пов'язане з розумінням і прийняттям підлітками один одного, в результаті чого виникають відносно стійкі позитивні емоції, почуття, мотиви, які на основі знань та умінь проявляються в готовності будувати дружні взаємини з однолітками та позитивних вчинках.

Виходячи з результатів теоретичного дослідження та запропонованого нами визначення були виокремлено загальні структурні компоненти, які необхідні для визначення особливостей прояву атракції до однолітків у підлітковому віці. До таких загальних структурних компонентів атракції ми відносимо:

Когнітивний компонент характеризується знаннями про норми людських стосунків в контексті загальнолюдських ідеалів, про позитивну міжособистісну взаємодію з однолітками.

Емоційно-мотиваційний компонент включає позитивні емоції, почуття, мотиви, які лежать в основі свідомого прагнення до позитивних міжособистісних стосунків з однолітками.

Поведінковий компонент визначається позитивними вчинками в більшості життєвих ситуаціях, готовністю будувати позитивні взаємини з однолітками.

Саме за допомогою них можливо повноцінно проаналізувати та оцінити позитивні міжособистісні стосунки між підлітками, прогнозувати їх реакцію один на одного, зрозуміти, хто більш популярний серед однолітків, а кого вони уникають. Адже, для кожного підлітка його стосунки з однолітками є дуже важливим фактором особистісного розвитку. Для повноцінного прогнозування характеру позитивних міжособистісних стосунків підлітків та особливостей їхнього емоційного стану є необхідним обґрунтування єдиних критеріїв, які допоможуть, на наш погляд, класним керівникам та практичним психологам більш професійно планувати заходи, щодо формування атракції до однолітків у підлітковому віці.

Фундаментом визначення цих критеріїв є особливості побудови стосунків у підлітковому віці та обумовлені провідною діяльністю цього віку. До цих особливостей ми віднесли:

- уявлення про друга, як про людину, яка завжди допоможе, вислухає та дасть пораду, саме такого друга намагаються знайти підлітки;
- уявлення про позитивні стосунки, в яких присутня рівноправність, справедливість та відкритість, що є дуже важливим у формуванні атракції до однолітків у підлітковому віці.
- спільне проведення часу з однолітками забезпечує побудову позитивних емоційних стосунків;
- зацікавленість однаковими інтересами та вподобаннями робить підлітків більш близькими один до одного;
- спорідненість проблем при спілкуванні з

дорослими дозволяє усвідомлювати підліткам, що вони не самотні у своїх невдоволеннях;

- намагання передати власні емоційні переживання шляхом відповідної поведінки.

Разом з тим у психолого-педагогічній літературі виокремлюють різноманітні критерії стосовно розвитку особистості та її поведінки. Одним із основоположних є особистісний підхід (Л. Рубінштейн, Л. Божович, К. Абульханова), в межах якого досліджуються основні механізми психічної діяльності особистості. Вихідні положення цього підходу дають можливість розкрити особливості становлення, розвитку та формування когнітивної, емоційної, мотиваційної та поведінкової сфери особистості.

У відповідності з цим підходом критеріями, які дозволили б відслідкувати прояву атракції до однолітків у підлітковому віці, в нашому дослідженні виступили:

- *узагальнені уявлення про позитивні міжособистісні стосунки з однолітками* (І. Кон, Л. Гозман, З. Кіреєва, А. Грецов та ін.);

- *ціннісне ставлення до себе та оточуючих* (Г. Андреева, Л. Божович, Д. Бірн, В. Столін та ін.);

- *позитивна мотивація в міжособистісних стосунках з об'єктами симпатії* (В. Вілюнас, А. Мехрабян, Х. Хекхаузен, П. Якобсон та ін.);

- *безумовна взаємодія підлітків* (Н. Казарінова, Т. Лірі, М. Обозов, В. Семиченко та ін.).

Відносно висунутих нами критеріїв прояву атракції до однолітків у підлітковому віці, було виокремлено етапи дослідження, які сприятимуть суттєвому вивченню особливостей прояву структурних компонентів атракції, а саме: дослідити ступені розуміння феноменів симпатії та дружби, які мають цінний вплив на прояв атракції серед підлітків; визначити мотиви, які відображають потребу в спілкуванні та виявляють прояв позитивної чи негативної мотивації у побудові позитивних міжособистісних стосунків підлітків; виявити ставлення до самого себе та до оточуючих, співставлення цих двох оцінок дасть можливість визначити можливі фактори розвитку чи руйнування атракції між підлітками; з'ясувати тип поведінки у дружніх стосунках, саме через поведінку підлітки проявляють свої емоції та переживання.

Проведений кількісний та якісний аналіз показників прояву атракції до однолітків у підлітковому віці дав можливість констатувати той факт, що ступінь розуміння підлітками феномену дружби має переважно середній та низький ступені. Так серед підлітків 8 класів високий ступінь мають 17,4%, середній – 45,2% та низький – 37,4%. Підлітки 9 класів отримали наступні результати: високий – 25,9%, середній – 56,8% та низький – 17,3%.

Відбувається активне становлення поведінкового компоненту атракції у підлітковому віці: більш чітко проявляються мотиви афіліації, тобто бажання бути включеним до групи однолітків. Однак показники мотивів афіліації в досліджуваних класах майже однакові та мають середні показники прояву. Як у восьмих, так і в дев'ятих класах показник мотиву прагнення до людей вищий, аніж мотив остраху бути відкинутим. Так мотив прагнення до людей у восьмому класі становить 124,3, а у дев'ятому класі – 127,7. Тоді, як показники мотиву остраху бути відкинутим у восьмому класі відповідає показнику – 113,8, а у дев'ятому класі – 124,4. Такі показники вказують на те, що підліткам ще важко об'єктивно оцінити та усвідомити мотиви, якими вони керуються у власних міжособистісних стосунках.

У поведінці підлітків з однолітками переважають наступні типи поведінки у міжособистісній

взаємодії: впевнено-вольовий тип у восьмому класі отримав показники 7,0, у дев'ятому класі – 7,2, показники дружельюбного типу склали у восьмому класі – 7,1, в дев'ятому класі – 7,4 та альтруїстичний тип отримав у восьмому класі показник 6,9, у дев'ятому класі – 7,1. Це проявляється та закріплюється відповідною стратегією поведінки особистості, її діями та вчинками стосовно вдосконалення міжособистісних стосунків з однолітками.

Згідно з визначеними критеріями сформованості атракції у підлітковому віці (узагальнені уявлення про позитивні міжособистісні стосунки з однолітками; ціннісне ставлення до себе та оточуючих; позитивна мотивація в міжособистісних стосунках з об'єктами симпатії; безумовна взаємодія підлітків) та показниками досліджуваного феномена було визначено наступні рівні атракції.

Високий рівень сформованості атракції до однолітків у підлітковому віці спостерігається у підлітків, які мають власні узагальнені уявлення про позитивні міжособистісні стосунки з однолітками, що ґрунтуються на взаємодовірі та взаєморозумінні; диференціюють власні емоційні переживання та розуміють причини їх виникнення, усвідомлюють ціннісне ставлення до себе та оточуючих; виявляють потребу в афіліації та стійку позитивну мотивацію в міжособистісних стосунках з об'єктами симпатії; проявляють безумовне прагнення взаємодіяти з однолітками та готовність здійснювати позитивні вчинки.

Підлітки з **середнім рівнем** сформованості атракції мають як власні, так і запозичені у референтного оточення уявлення про позитивні міжособистісні стосунки з однолітками, що виявляються у частковому розумінні їх сутності, при побудові стосунків спираються на доброзичливість; не повною мірою диференціюють емоційні переживання, проявляють вибірково ціннісне ставлення до оточуючих, їх самоповага залежить від значущості ситуації; інколи

відсторонюються від позитивних міжособистісних стосунків через недостатньо сформовану потребу в афіліації, а проявляючи симпатію до однолітків, часто вмотивовуються думкою значущих осіб; проявляють вибірково прагнення взаємодії з однолітками та ситуативну готовність здійснювати позитивні вчинки.

Низький рівень характерний підліткам із запозиченими у референтного оточення уявленнями про позитивні міжособистісні стосунки, реалізація яких ґрунтується на основі окремих внутрішніх переконань; емоційні переживання глибоко не диференціюються, часто виявляють байдужість у ставленні як до себе, так і до оточуючих; демонструють часткову потребу в афіліації та нестійку позитивну мотивацію в міжособистісних стосунках з однолітками; проявляють посереднє прагнення до взаємодії з однолітками та мінливу готовність здійснювати позитивні вчинки.

Окрім того, рівень сформованості атракції до однолітків у підлітковому віці значною мірою залежить від ступеня впливу соціальних та психологічних умов на процес формування цього феномена.

Висновки та пропозиції. Таким чином, узагальнюючи результати дослідження позитивних міжособистісних стосунків підлітків було виокремлено такі компоненти атракції, як когнітивний, емоційно-мотиваційний, поведінковий та критерії (узагальнені уявлення про позитивні міжособистісні стосунки з однолітками; ціннісне ставлення до себе та оточуючих; позитивна мотивація в міжособистісних стосунках з об'єктами симпатії; безумовна взаємодія підлітків) цього феномена, що дозволили визначити відповідні рівні (високий, середній, низький) сформованості атракції у підлітковому віці.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на обґрунтування та експериментальну перевірку психологічних умов формування атракції до однолітків у підлітковому віці.

Список літератури:

1. Выготский Л. С. Педология подростка / Лев Семенович Выготский // Собрание сочинений. – М.: Педагогика, 1984. – Т.4. – 416 с.

Сердюк Н.И.

Бердянский государственный педагогический университет

КОМПОНЕНТЫ, КРИТЕРИИ, УРОВНИ СФОРМИРОВАННОСТИ АТТРАКЦИИ К СВЕРСТНИКАМ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ

Аннотация

В статье раскрыты компоненты, критерии и уровни сформированности аттракции к сверстникам в подростковом возрасте.

Ключевые слова: аттракция, компоненты, критерии, уровни сформированности аттракции.

Serdyuk N.I.

Berdyansk State Pedagogical University

COMPONENTS, CRITERIA AND LEVELS OF FORMATION ATTRACTION TO COEVALS IN ADOLESCENCE

Summary

The article is components, criteria and levels of formation attraction to coevals in adolescence.

Keywords: attraction, components, criteria, levels of formation attraction.